

KAMU POLİTİKASI ARAÇLARININ YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞINDAKİ YERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

An Investigation of Public Policy Tools in Terms of The Recent Understanding of Public Administration

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Burhanettin COŞKUN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

burhanettincoskun@osmaniye.edu.tr

Dr. Uzman Esra Ebru MAVİ

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, esraebrumavi@gmail.com

Coşkun, B. & Mavi, E.E. (2017), Kamu Politikası Araçlarının Yeni Kamu Yönetimi Anlayışındaki Yeri Üzerine Bir İnceleme, International Journal of Academic Value Studies, Vol: 3, Issue:9; pp:16-23 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
20/02/2017

Makale Yayınlanma Tarihi
The Published Date
31/03/2017

Anahtar Kelimeler

Yeni Kamu Yönetimi, Kamu Politikası, Değişim, Kamu Gücü, Etkileşim.

Keywords

New Public Management, Public Policy, Change, Public Power, Interaction.

JEL Kodları: H83, J18

ÖZ

Kamu yönetimindeki geleneksel yaklaşımların yerini günümüzde daha kolektif bir dayanışma amacı güden ve etkili yönetim tarzını güçlendiren anlayışlar almaktadır. Merkeze insan'ı alan yeni fakat geleneği de bırakmayan bu görüş altında vücut bulan bu yönetsel araçlar çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Kolektif etkileşimin olumlu gücünü gösterebilen ve karma ekonomik, sosyal ve siyasal gücün küresel etkileşiminde büyük pay sahibi olan tüm yönetsel aktörlerin yerel ve merkezi katmanlarının birer organizasyon olarak davranışlarının şekillendiği görülmektedir. Çalışmanın temel amacı klasik kamu yönetimi anlayışının dönüşen ve dönüşmeyen özelliklerini ortaya koyarak, sürekli yenileyebilen bir Yeni Kamu Yönetimi anlayışına yönelik geçmiş, günümüz ve gelecekteki düşüncelere öneriler sunmaktır. Yeni eğilim ve düşüncelerin yön verdiği yönetsel güç alanlarında geçmişin kabul gören ve değiştirilemeyen geleneksel bakış açılarının da mevcut kamu yönetim ve işleyişinde yer alabileceği değerlendirilmelidir. Bununla birlikte kamu politikalarının analizi sürecine de katkı sağlanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Birçok gelişmiş örnek ülkenin kolektif programlar geliştirmesinin ortaya çıkardığı yeni bakış açıları bu anlamda önemli birer örnek olabilecektir.

ABSTRACT

The traditional approaches in the public administration are, today, being replaced by approaches pursuing a more collective solidarity and strengthening efficient/effective management style. These people-centered administrative tools, which are new but do not abandon tradition, form the main subject of this study. It is observed that organizational behaviours of local and central layers of all administrative actors are shaped, for those which can demonstrate the positive powers of the collective interaction and the fact that the mixed economic, social and political power have a major share in the global interaction. The main purpose of the study is to introduce the transforming and non-transforming characteristics of the classical public administration approach, as well as to suggest proposals for the past, the present and the future of an ever-renewable public administration. It should be considered that in the administrative power areas, directed by the new trends and the ideas, historically accepted and non-changeable traditional perspectives can also appear in the existing public administrations and operations. However, it should be taken into consideration that the analysis of public policies can also contribute to the process. New perspectives, emerged through collective programs generated by several developed role-model countries, may serve as essential examples in this sense.

1. GİRİŞ

Yeni dönemin vazgeçilmez kamusal sorunlarını ortaya koyan ve bunların çözülmesine yönelik yeni kamu yönetimi tartışmalarına getirilen çözüm önerilerine baktığımızda değişen ve değişmeyen unsurlar olduğu dikkat çekmektedir. Toplumların kamu hizmetlerine olan

talepleri; sanayileşme, kentleşme, nüfus hareketleri, çevresel sorunlar, devlet anlayışının değişimi, sosyal ve kültürel değişimler, teknolojinin gelişmesi, haberleşme ve iletişim olanaklarının çeşitlenmesi gibi nedenlerle sürekli olarak artmaktadır. Bu durum devletin kamu hizmeti faaliyetlerinde yönetim, örgütsel yapı, koordinasyon, katılım, denetim, etkinlik gibi konularda sorunlarla karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır (Palabıyık, 2007: 47). Hızlı dönüşüm içindeki günümüz dinamiklerinde devletin ulus devlet kimliğinden sıyrılmaya çalıştığını gözlemlemek zor değildir.

Bu anlayışla yeni kamu yönetiminin getirdiği küresel etkilerin aynı zamanda devletin (devletin geleneksel özelliklerinde) bütünleşebilen yanlarının toplumsal anlamda daha kaliteli bir sosyal alan ve kalıcı işlevler oluşturması beklentisi gün geçtikçe artmaktadır. Bu kalıcılık yapısal ve işlevsel anlamda insanların kamusal alanda huzur ve güvenli yaşamlarının geliştirilmesinde önemlidir. Bu anlayışların bütünleşebilmesinde ortaya atılan değişim araçlarının reforma dönüşebilmesi için gerekliliklerin ve sonuca ulaşma yollarının büyük bir titizlik ve zamana yayılı olarak oluşturulması reformların kalıcılığında çok önemli bir yer tutmaktadır.

Gittikçe karmaşık hale gelen ve durmak bilmeyen teknolojik atılımlarla kolaylaştığını gördüğümüz yönetsel sistem araçlarının; iletişim, süratli tepki gösterme ve doğru kararlar alma konularında değişimin karşı konulamaz gücünü bütüncül bir biçimde hissettiğini görmemek mümkün olmamaktadır. Bütün bunlara karşılık olarak da yerel ve merkezi bakış açılarında tartışılan değişim mekanizmalarının, organizasyonların hizmet sunduğu tüm alanlarda ekonomik anlamda hizmet sağlayıcı tüm fiziki aktörlere kamu kesimine destek veren politikalar yaptığını söylemek mümkündür. Toplumsal yarar anlamında her bireyin bu yönetsel güce olan etkisi çoğu zaman çoğul bir kimlik taşımaktadır. Bu çoğul düşüncenin beslendiği ana tema ise genel olarak devletçi bakış açısı çerçevesinde oluşan beklentidir. Toplumu oluşturan insan ve grupların bu beklentilerini en etkili şekilde cevaplayacak bir yönetsel kolektif anlayış geçmişle geleceğin tüm olumlu yanlarını birbiriyle bütünleştirebilecektir.

Yeni Kamu Yönetimi perspektifinde göz önüne alınan ve toplumun yaşam alanlarını destekleyen kamu ve özel kesimin yönetimle ilgili kesişen noktalarını ortaya koyan ve geçmişin klasik fakat devamlılık gösterebilecek önemli düşüncelerini önemseyerek yeni etkileşim alanlarının hayat verdiği paradigmalardan açıklandığı bu çalışmada betimsel ve açıklayıcı yöntem kullanılmıştır.

2. DEĞİŞİME SEBEP OLAN GEREKLİLİKLER VE DEVLETİN POLİTİKA ARAYIŞININ TEMELLERİ

Yeni dönemde ulus-devlet üzerine yapılan eleştirilerin odağında hiç kuşkusuz kamu yönetimi yer almaktadır. Bilindiği üzere 20. yüzyıl, kamu kurumlarının çeşitlenerek büyüdüğü, bunun paralelinde toplumsal ihtiyaçların doğrudan kamu hizmetleri ekseninde ele alınarak değerlendirildiği bir dönemdir. Hiç kuşkusuz bu durumun temelinde yatan olgu "refah devleti"dir. Genel hatlarıyla refah devleti, piyasa güçlerinin rolünü azaltmak amacıyla, bilinçli bir şekilde örgütlü kamu gücünün kullanıldığı bir devlet türüdür (Briggs, 1999: 221-222).

Refah devleti, genel olarak üç alanda faaliyet gösterir: Bireylere ve ailelere, minimum bir düzeyde gelir garantisi sağlamak; kişilerin, hastalık, yaşlılık veya işsizlik gibi temel sosyal risklerin üstesinden gelmelerinde yardımcı olmak; herkese en iyi yaşam standartlarını sunmak. Ancak buna karşılık sanayileşmenin temel bir anahtarı olarak görülen refah devleti uygulamaları, yüzyılın sonuna doğru çeşitli suçlamalarla karşı karşıya kalmıştır. Bu suçlamalar çoğunlukla kamunun aşırı büyümesi ve faaliyet alanının genişlemesi üzerinde odaklanmaktadır. Kamu yönetimine yapılan eleştirilerin odağında "verimsizlik", "kaynak

israfı”, “aşırı hantallık” ve “kırtasiyecilik” gibi suçlamalar bulunmaktadır. Devletin faaliyet alanının daraltılmasının öngörüldüğü bu yeni disiplinde uygulayıcılık yerini daha çok düzenleyiciliğe bırakmaya başlamıştır. Bu düzenleyicilik elbette ki yapısal ve işlevsel konularda atılması gerek görülen adımları kapsamaktadır. Bir diğer anlamda ise etkin devlet kendini göstermeye başlamıştır.

Devlet anlayışı zaman içerisinde, içinde bulunulan tarihsel ve toplumsal koşullara göre farklı biçim ve karakterler kazanarak değişmektedir (Saygılıoğlu, Arı, 2003: 17). Bu değişim devletin yapısal yönü olan örgütsel görünümüne ve işlevsel yönü olan kamu politikalarının belirlenmesi ve yürütülmesi süreçlerine de yansımaktadır (Eren, 2008: 40). Bu anlamda başta dünya çapında yaşanan ekonomik krizler olmak üzere teknolojik ve sosyal gelişmeler devlet algısının değişiminde önemli rol oynamaktadır.

Yeni Kamu Yönetimi olarak bilinen ve devletin birçok alanda elinin çekildiği, yapısal ve işlevsel dönüşüme uğradığı yeni yönetim anlayışı gerçekte bu kadar benimsenerek önemli adımlar atmış olsa da başta özelleştirme olmak üzere kamuya ait değerlerin yürürlükteki iktidar tarafından (hangi ideolojiyi benimserse benimsesin) tasarruf amacıyla yürüttüğü reform politikaları dikkat çekici olmuştur. Bu dönüşümün önemli bir yanını devlet, toplum ve birey arasındaki ilişkilerin niteliğinin değişmesi ve interaktif bir anlayışın genel kabul görmesi oluşturmaktadır. Ekonomik, teknolojik, sosyolojik ve kültürel değişimlerin yoğun bir biçimde yaşandığı günümüz dünyasında, kamu yönetimi ve yurttaş arasındaki ilişkiler önemli farklılaşmalar göstermektedir. Bu farklılaşma, kamu yönetimi ve yurttaş arasındaki ilişkilerin artmasına, yönetişim ve yurttaşın sorumluluk alması gibi kavramların sık sık kullanılmaya başlanmasına neden olmaktadır (Eren, 2003: 62).

Genel olarak bakıldığında kamu yönetiminde bugüne kadar yapılan yeniden yapılanma çalışmalarının üç aşamadan geçtiği gözlenmektedir. Bunlardan birincisi 1980’li yıllara kadarki dönem olup, idari reform kavramı etrafında şekillenmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar, daha çok gündelik sorunların çözümüne dönük olarak örgütlenme yapılarını, süreçlerini ve usullerini iyileştirmeye yönelik düzenlemeler yapmayı içermektedir. İkinci aşama, 1980’li yıllarda hâkim hale gelmiş ve kurumsal çalışmaların ötesine geçerek, devletin rolünü yeniden tanımlama ve işlevlerini sınırlandırma üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu aşamada özel sektörün yönetim anlayışı esas alınmakta ve kamuda bu anlayışı yaygınlaştırmak hedeflenmektedir. Etkilerini günümüzde de sürdüren üçüncü aşama ise, 1990’lı yıllardan itibaren güçlenmeye başlayan ve kamuya kendi içinde bakmak yerine, kamu yönetimini toplumun geneli ile birlikte düşünme yaklaşımıdır. Özel sektörün yanı sıra, sivil toplum örgütlerine de güçlü bir vurgu yapan bu yeni yaklaşım; kamunun tüm toplumun etkileşimi ile oluşan bir alan olduğunu ifade eden yönetişim kavramı ile özetlenebilir. Bu içeriğiyle yönetişim, gelenekselleşmiş kuralları ve usulleri ters yüz eden, karar alma süreçlerini, yönetsel ilişkileri yeniden yapılandıran bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Doig ve Wilson, 1998: 267, 272). Günümüzde devletin özellikle mali-iktisadi konulardaki olumlu çıkarsamalarında kamu yönetimindeki (öznel algılardan) arınma isteği yer almaktadır. Devlet elinde bulundurduğu yönetsel gücün merkezi bürokrasideki hangi başlıkları yerel yönetime devretmelidir? Sadece siyasi veya ekonomik özellikleri olmayan hatta toplumsal çıkarların kesişim noktasındaki her önemli konuya bir geçerli sebep gösterilerek yeniden yapılanma ve işlevselliğin geliştirilmesi yolları aranmaktadır. Bu katı hiyerarşi üzerinde inşa edilmiş bürokratik engellerin etik ve moral bilincin geliştirilmesi olmaksızın hayata geçirilmesi mümkün olmamaktadır. Tarihte özellikle Floransa’da benzer örneklerin görüldüğü demokratikleşen hükümetler (halkın politik sürece daha çok katılımı), ahlaki iyilik konularında birey-devlet dayanışmasına dayalı ve derinden hissedilen vatandaşlık duygusunun kanuni zorunlulukların önüne geçebilmesi bizlere mesaj vermeye devam etmektedir.

Yeni kamu yönetiminde benzer konu başlıkları ekonomik, sosyal ve siyasi yapılanma ve reform yaklaşımlarında önemsenen en önemli girdiler olmuşlardır. Bunlar devletin özellikle yerelleşmesinde önemli adımlar atılmasına fırsat vermiş, ağır ve hantal yapıdaki bürokratik engeller giderek ortadan kalkmaya başlamıştır.

3. DEVLETİN KAMU POLİTİKASI OLUŞTURMASINDA KAMU TERCİHİ TEORİSİ

Kamu tercihi teorisi, siyasi davranışı analiz etmek için ekonomik araçlar kullanan, kaynağını ideolojiden alan bir demokratik siyaset görüşüdür. Özünde devletin büyümesine ve hükümetin “hamiyetperver” olduğu ve kamu yararı ve ortak iyi ile ilgilendiği “mit”ine karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Tüm bireylerin kendi çıkarını düşünen ve faydalarını maksimize etmek isteyen kişiler oldukları varsayımından hareket eden kamu tercihi teorisyenleri, hükümetlerin hamiyetperver olmadıklarını, kendi çıkarlarını düşündüklerini ve genellikle de kötücül olduklarını göstermeye çalışmışlardır. Bu görüşe göre bürokratlar da kamu yararının özgecil muhafızları ya da hükümet politikalarının sadık uygulayıcıları değildir; sadece kendi çıkarını düşünen ve maaş, ofisin yan gelirleri, halk tarafından tanınma, güç, iltimas ve büroyu yönetme kolaylığı gibi unsurlarca motive edilen kişilerdir (Niskanen, 1973: 26). Erişime açık olan iktisadi piyasa, rekabet ve fiyat mekanizması ortamında bireyler kendi faydalarını nasıl maksimize edeceklerini seçme konusunda özgürdürler ve dolayısıyla bunun sonucunda toplumda maksimum toplumsal fayda ve refah, ya da maksimum kamusal yarar ortaya çıkacaktır. Tullock’un modifiye edilmiş siyaset piyasası görüşü, bürokratların kendi faydalarını geliştirmeye çalışmakla beraber, “onların faydalarının kısmen mal tüketebilme özelliğine, kısmen de diğer insanların başına gelen iyi şeyleri takdir edebilmelerine dayalı” olduklarını ifade eder. Başka bir ifadeyle, kısmen bencil, kısmen de kamu yararı düşünen insanlardır. Downs da bürokratların kendi çıkarları ile motive olmalarına karşın, performansları ile gurur duyma, bir programa, departmana veya hükümete sadakat ve vatandaşa en iyi şekilde hizmet verme gibi daha kapsamlı motivasyonları da olabileceğini ileri sürmektedir (Downs, 1967: 15). Bu teorisyenler, bürokratların kamu hizmeti ile motive olabileceklerini ve özgeci davranabileceklerini, fakat bunun tek motivasyonları olmadığını kabul ederler.

Vatandaşlarının ortak çıkar ilişkisinden tüm toplumun sağlayacağı toplumsal menfaat çizgisine kadar olan alanın devletin koruyucu, düzenleyici, yönetici ve geliştirici yönünü ön plana çıkarması için elde edilecek çözümlerin bir araya getirilmesi karşılıklı bir sonuç doğuracaktır. Yönetim ekseninde her bürokratik kademenin vatandaşın çıkarının haricinde kendi çıkarını da önemseydiği ve ön sırada gördüğü kamu tercihi teorisinin bazı zamanlarda bireyin çıkarının da önüne geçtiği durumlara imkân tanıdığı görülmüştür. Siyasetçi daha da güçlenip gelecek seçimlerde yine kazanmayı, işveren karını daha da büyütmeyi, hedeflerini ele geçirmeyi düşünmektedir. Bu düşünce içerisinde birey devlet kademelerinde elbette ki geri plana düşerek siyasi, ekonomik ve sosyal çıkarlarından geri kalabilmektedir.

4. BİR ALTERNATİF KAMU POLİTİKASI ARACI OLARAK RASYONEL TERCİH TEORİSİ

Rasyonel Tercih Teorisi, bireylerin çıkarlarını her türlü kişisel davranışta maksimize etmeye çalıştıklarını savunur ve vatandaşların tercihte bulunurken mükemmel bilgiye dayandıklarını varsayar. Özellikle iktisadi alana atıfta bulunan bir kavram olarak, Rasyonel Tercih Teorisinin ikinci varsayımı da piyasada mükemmel rekabet olduğu şeklindedir. Bu varsayımların her ikisi de, gerçekçi olmadıkları için eleştirilmektedir; ancak, bilimsel analiz yapabilmek için bazı soyutlamaların gerektiği de bir gerçektir. Rasyonel tercihten elde edilecek doğal bir çıkarım, ekonomik çıkarını maksimize etmeye çalışan bireyin, kamusal çıkarı göz ardı edeceğidir. Pek çok araştırmacı rasyonel tercih ile Yeni Kamu Yönetimi (YKY) paradigması arasında bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşmıştır; örneğin Kelly, YKY’nin insanların kendi çıkarlarına

hareket eden rasyonel ve iktisadi bireyler oldukları varsayımına dayandığını ifade etmektedir (Kelly, 1998: 119). Rasyonel Tercih Teorisi ışığında YKY felsefesine göre gerçekleştirilen reform sürecinde, devletin kendi çıkarlarını korumak için rasyonel bir tercih yapmaya zorlandığı sonucuna ulaşılabilir. Bu anlamda, devlet cihazı kamudan ayrılmakta ve kendi adına varlığını sürdüren bir “tüzel kişilik” haline gelmektedir; kamu politikalarının önceliklerini, kamusal yararın korunmasından, maliyetlerin azaltılması ve kurumların küçültülmesine indirgemektedir. Bu süreçte kamu yararının göz ardı edilmesi şaşırtıcı değildir.

5. KAMU YÖNETİMİNDE RASYONELLEŞMİŞ KOLEKTİF BÜTÜNLÜK SAĞLANMASI ÜZERİNE

Küreselleşme ve beraberinde getirdiği yeni piyasa düzeni içinde anlamını bulan, bugün Batı ülkelerinde ve AB’de geniş kabul gören kamu yönetiminde reform hareketleri ve buna bağlı olarak gelişen yeni kamu yönetimi yaklaşımları, en temelde birey ve piyasa odaklı, yatay olarak kademelendirilmiş bir örgütlenme modelini amaçlamaktadır (Carsterns ve Thurnhill, 2000: 180-183). Özel işletmecilik kurallarına göre yapılandırılmış böyle bir tip örgüt kültürü içinde dinamik bir performans ve grup içi rekabete dayalı kariyer kazandırma sistemi ile geliştirilmiş bireysel sorumluluk, yeniden yapılanmış kamu kültürünün işleyiş unsurları arasına girmektedir. Yeni kamu yönetimi anlayışının bir başka özelliği ise küresel piyasa sisteminin yeni aktörlerini göz önüne almak durumunda kalmasıdır. Özellikle 1980’li yılların sonundan itibaren gelişen hizmetler sektörünün küresel ekonomik sistem içinde yer almasını takip eden süreçte vatandaşlar, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler edilgen bir öge olmaktan çıkarak etkin bir şekilde ekonomik faaliyetlerin arasına girmiştir. Hizmetler sektörünün giderek büyümesi ve küresel bir boyuta ulaşması, söz konusu aktörlerle birlikte devletin özellikle hizmetler alanında bazı yetki ve sorumluluklarını bunlara devretmesini zorunlu kılmıştır.

İşte yukarıda kısaca belirtilen ve başta küresel sermayenin her alanda, serbestçe dolaşabilmesi anlayışına dayalı Yeni Dünya Düzeninin getirdiği sistematik yapı, toplumun siyasal açıdan en tepesinde bulunan devlet aygıtını (ve bunun doğal uzantısı olan kamu yönetimini) istenen amaçlar doğrultusunda yeniden düzenlemek ve yapısal düzenleme yapmak doğrultusunda yapılandırılmasını zorlamaktadır. Nitekim Yeni Kamu Yönetimi İşletmeciliği bağlamında gerçekleştirilen reformların öncelikle “üç açık ilkesi” ekseninde ortaya çıktığı açıktır (Kettl, 1998: 35-36). Söz konusu ilke günümüz kamu bürokrasilerinde bütçe, performans ve güven bakımından üç temel açığın bulunduğunu öne sürmekte; ayrıca bu açıkların oluşma nedenleriyle, sonuçlarının birbirini tamamlayan kısır bir döngüden meydana geldiğini ifade etmektedir. Kamu yönetiminde görülen üç temel açığa daha yakından bakıldığında ilk sırayı refah devleti ilkesinin yarattığı sorumlulukların bütçede yarattığı derin açıklar almaktadır. Bütçe açığını ise performans açığı izlemektedir. Bütçede yer alan açıkların temel nedeni (aynı zamanda bütçeyi de zorlayan) kamu örgütlerinde görülen performans zafiyetidir. Yeni ekonomik sistem içinde özel işletmelerin güçlü ve etkin bir işleyişe sahip olduğu düşünülmektedir. Özel işletmelerde görülen bu etkinlik ve bireysel rekabete dayalı performans yönetiminin kamu yönetiminde uygulanmadığı açıktır. Dolayısıyla kamu örgütleri bugünün hızlı ve güçlü rekabet koşulları içinde beklenen verimliliği karşılamaktan uzak olduğu belirlenmiştir. Performansta görülen zafiyet ise topyekûn kamu kurumlarına duyulan güveni azaltmaktadır. Kamu yönetimine karşı duyulan mevcut güvensizliğe rüşvet, adam kayırmacılık ve bireysel çıkarı maksimize etme alışkanlıklarının da eklenmesi kamu örgütlerinin var oluş nedenlerinin yeniden sorgulanmasına yol açmıştır. Üç açık ilkesi ekseninde ortaya çıkan değişim ihtiyacı kamu reformlarının yönünü iki ana başlık altında belirlemiştir (Yılmaz, 2001: 9). Bunlardan ilki devletin rolünün yeniden tanımlanmasıdır. Yeni

dönemde devletin rolünün yeniden tanımlanmasına ilişkin esaslar büyük oranda, devletin ideal boyutu ve gücü konularına odaklanmaktadır (Fukuyama, 2004: 15). Bu konuda devletin üstlendiği temel görevler belirli kategorilere ayrılmakta, işlevsellik ve kapasite analizleri yapılarak temel işlev sahaları belirlenmektedir. Söz konusu başlık teknik anlamda, devlete yeni dönemde biçilecek yeni görevlerin neler olabileceği esası üzerine kurulmuş olup, optimal devlet yaklaşımı ilkeleri esas alınarak yeniden bir görev tanımlamasını amaçlamaktadır. İkinci başlık ise kamu yönetimi reformlarıdır. Devletin görevlerinin yeniden belirlenmesi ilkesine bağlı kalarak yapılan reformlar oldukça kapsamlı olup genel hatlarıyla yapısal, işlevsel, personel ve ücretleme konularına odaklanmaktadır. Reformların temel amacını ise kaliteli hizmet sunumu, bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı bir yönetsel işleyiş, etkin bir kamu mali yönetimi ve performans yönetimi, insan kaynaklı yönetim, yeniden yapılanma (restructuring) ve düzenleme (regülasyon), şeffaflık ve yerleşme oluşturmaktadır (Yılmaz, 2001: 13 17). Küreselleşme sürecinde üzerinde pek çok tartışmanın yapıldığı ve kamu yönetimi reformlarının uygulamaya dökülmesi aşamasında kendisini gösteren en önemli sorunsallar, reformların teorik alt yapısı ve buna bağlı olarak uygulayıcıların durumudur (Kutlu, 2004: 24-28). Konsept olarak reformlar seçimle işbaşına gelen yasa koyucular tarafından yerine getirilmektedir. Bu durum toplumdaki bütün seçimlerin birey tercihinine göre şekillendirildiğini ifade eden ve minimal devlet anlayışını öne süren “Kamu Seçimi Teorisi (Public Choice)’nin” bir ürünüdür (Aktan, 2000: 20-21). İkinci olarak, tüketiciyi asil, hizmet sağlayan örgütleri de vekil olarak gören Asil-Vekil (Principal Agent) Teorisi’nden etkilendiği de göz ardı edilmemekte ve devletin asil mi yoksa vekil mi olduğu tartışmaları öne çıkmaktadır. Geleneksel güçlü devlet modelinde devlet vekil, vatandaşlar asil konumdayken; bu anlayışta devlet hem asil hem de vekil durumdadır. Asil olarak devlet kamuda reformları doğrudan yerine getirirken; vekil sıfatıyla da vatandaşlara, küresel olarak ortaya çıkan diğer otoritelere karşı sorumluluklar üstlenerek hesap verebilir konuma gelmektedir (Kurt ve Uğurlu, 2007: 85)

Bireyin ön plana çıkarıldığı siyasi ve ekonomik anlamdaki adımların yeniden ele alındığı 1980’lerden bu güne bürokrasinin de yeniden ve yatay olarak olgunlaştığı yönetsel ve piyasa bakış açısıyla hükümetlerin eyleme döktükleri reform yaklaşımlarının verimli duruşları gün geçtikçe daha sık gözlenmektedir. Burada ele alınması gerekli olan konu siyasi mekanizmaların etki alanındaki ekonomik ve sosyal düzende devletin hantal ve verimsiz yönlerinden sıyrılarak bir taraftan devletin etkinleştirilmesi diğer taraftan da bireyin çıkarlarının ortak çıkar merkezli bir anlayışla samimi anlamda güvence altına alınmasıdır. Bu güvencenin geliştirilmesini sağlayacak işlevselliği hükümetin atacağı reform adımlarıyla ve genele yayılı uyum politikalarının eğitimle ve etik değerlerle desteklenen bir şekilde hayat bulması zorunlu hale gelmiştir.

6. SONUÇ

Sorumluluğun her anlamda yeniden ve kesintisiz olarak devlet elinde olmasından hareketle, bütüncül anlamda bir yandan tasarrufu hedefleyerek yeni bir yönetim anlayışı getiren Yeni Kamu Yönetiminin başat konuları, diğer yandan Kamu Tercihi Teorisinden esinlenen ve devletin sosyal gücünü koruyan anlayışların bir arada kullanıldığı daha pragmatik ve alışılan değerlerin yeni değerlerle bütünleşmesini mümkün kılan yöntemlerin gelişmesini sağlamak olası görünmektedir. İktidar gücünün reform etkisini paylaşımcı ve dengeleyici bir parametre olarak kullanması yalnız başına yeni kamu yönetimi anlayışı ile değil, ülkenin devlet yönetim anlayışlarındaki dengeleri geliştirerek, gerektiğinde bir kısmını ortadan kaldırarak, yine birçoğunu deyim yerindeyse şekil değiştirerek uygulamak bütüncül anlamda iktidarın elini daha da güçlü tutacak bir anlayış olabilecektir.

Günümüzde yönetimdekiler kamu çıkarını her iki biçimde de ön planda tutmakta; entelektüel sermayeyi ve devletin tasarruf anlayışını ön plana çıkararak bu yönetsel anlayış, Yeni Kamu Yönetiminin pratik ve ekonomik bileşenlerinin etki alanını reformlarla genişleten ve bu reformların sürekliliğiyle öncelikle ekonomik anlamda büyüyen, ilerleyen ve refahı her bireyine ulaştırabilen devlet anlayışını aramaktadır. Bir açıdan bakıldığında sadece özel kesimin özelliklerinde meydana gelen fayda ile toplumun elde edebileceği potansiyel faydanın kesiştiği bu yönetsel biçimde devletin toplumsal gücünün devamlılığını görmek mümkündür.

Kitlesel ve kamusal sorumluluğun kesişim noktalarında Yeni Kamu Yönetiminin tamamlayacağı görev en marjinal anlamda söylenecek olursa, kamu gücünün politika sağlayıcılarına bireyin merkez alınması konusunda gösterilecek yöntemlerdir. Birey kamusal alanın kendisine çizdiği demokratik sınırları genişletmeye ihtiyaç duymamalıdır. Bu noktada sadece hakem ve denetleyici rolün tanımlandığı birçok alanda devlet, elindeki yönetsel gücü aynı zamanda ortak (çıkar) ve faydalanma alanlarını genişleterek toplumsal fayda alanlarının çoğaltılmasında özel kesime ödevler yüklemelidir. Bu anlamda başka bir tartışma alanında ise ulus üstü kuruluşların kurmuş oldukları yönetsel denklemlerin kamu reformlarına etki edecek yardım niteliğindeki tavsiyelerinin göz ardı edilmemesi ve uyarlanması gerekmektedir. Mevcut siyasal sistem olgusunun merkezinde bulunan birey ve buna bağlı (olarak) işleyen devlet, birçok kamu politikasını ulusal ve küresel karşılaştırmalar yaparak hayata geçirebilir. Aksi takdirde küreselleşmenin fırtınalı denizlerinde ekonomik, sosyal ve siyasi dalgaların olumsuz etkisi gelişmek ve küresel aktör olmak isteyen ülkelerin programlarında duraklamalara sebep olacaktır.

KAYNAKÇA

Aktan, C.,C. (2000). "Politik İktisat", Anadolu Matbaacılık, İzmir.

Briggs, A., (1999). "TheWelfareState at Historical Perspective", Archives Europeennes de Sociologie, Vol.: 2, Issue: 221-259.

Carstens, M., THORNHILL, C. (2000). "The Relationship Between Administrative Reform and New Public Management," Journal of Public Administration, Vol:35, No:3, September, 177-192.

Doig, A., WILSON, J, (1998). "What Price New Public Management?", Political Quarterly, 69 (3): July-September.

Downs, A., (1967). " Inside Bureaucracy", Little Brown, Boston, USA.

Eren, V., (2003). "Kamu Yönetiminde Yeni Meşruluk Temeli Olarak Müşteri Odaklı Yönetim Yaklaşımı", A.Ü. SBF Dergisi, 58(1).

Fukuyama, F. (2004). "Devletin Yeniden İnşası", (Çeviren: Devrim Çetinkasap), Remzi Kitapevi, İstanbul.

Kelly, R., M., (1998). "An Inclusive Democratic Policy, Representative Bureaucracy, and the New Public Management", Public Administration, 81 (1), P. 119-40.

Kettl, D. F.,(1998). "Reinventing Government: A Fifth Year Report Card", Center of PublicManagement, The Brookings Insitution, Washington DC.

Kurt, M., Uğurlu, Yaşar, Ö. (2007). "Yeni Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliğinin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi", Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, C.IX, S:11, 81-109.

Kutlu, Ö., (2004). "Kamu Reformu ve Yönetimin Yeniden Düzenlenmesi", Nobel Yayınları, Ankara.

Niskanen, W., (1973). "Bureaucracy: ServantorMaster?", Institute of Economic Affairs, London, UK.

Palabıyık, H. (2007). "İl Özel İdaresi Ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım", Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt (5). Sayı (1). 47- 54.

Saygılıoğlu, N., Arı, S. (2003). "Etkin Devlet", Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul,

Yılmaz, O. (2001). "Kamu Yönetimi Reformu: Genel Eğilimler ve Ülke Deneyimleri", DPT Yayınları, Ankara,